

Goede Vrijdagviering 13 april 2022 Don Boscogemeenschap, Kessel-Lo

SLIDE 1

Beperkt licht -Majo bedient de powerpoint-Spot voor bloemstuk twee mensen die de grote (mag rechts achter blijven staan) en de kleine menora doven en aansteken.

Damla speelt terwijl iedereen binnenkomt

Bidden wij samen:

Gezegend het kwijnende licht van deze donkere avond.

Gezegend ieder woord dat kracht geeft en bezielt.

Gezegend ieder van u, om wie je bent,

om wat ons samenbrengt,

in naam van wie wij noemen:

Vader/Moeder, Zoon en Geest.

Welkom op deze Goede Vrijdagviering.

We kozen er voor om de kruisweg dit jaar te spiegelen met het vluchtverhaal van Oskana Potapova uit Kiev,

een getuigenis dat ons ter ore kwam via Pax Christi,

De vredesorganisatie van de katholieke kerk in België

We laten het verhaal verlopen in de veertien staties van de kruisweg.

Bij elke statie doven we een kaars

op de grote menora

afgewisseld met het aansteken van een kaars op de kleine menora.

De grote kaarsen staan voor de erkenning van het lijden dat in de wereld en in onze omgeving op ons af komt.

De kleine kaarsen staan voor het speuren naar en bemerken van de kleine goedheid: kleine goedheid die mensen onderweg ondervinden of de kleine goedheid die we zelf ten antwoord kunnen geven op het lijden in dit leven .

Bezinning

Wie kiest voor de armsten, voor de ont-rechten van deze wereld komt in conflict met de machtigen.

Wie veel bezit, wie aan de top staat, wie invloed heeft,

wil niets afgeven, wil niets verliezen.

Die voelt zich bedreigd door hen die een andere wereldorde voorstaan.

Zo was het vroeger, zo is het nu :

rechtvaardigen worden monddood gemaakt, uitgeschakeld,

opgesloten, gefolterd, ter dood veroordeeld.

De gekruisigde Jezus is één van hen.

Maar in deze weerloze man, die van de hogepriesters naar Pilatus wordt gesleurd, aan de beulen overgeleverd, schuilt een ongeziene kracht.

Hij getuigt van een grootheid waar een landvoogd het raden naar heeft,

een verbondenheid met God waar godsdienstige leiders niet bij kunnen,

een liefde die verder reikt dan onze kleinmenselijke maat.

In de diepste verlatenheid aan het kruis gaf hij de Geest,

de Geest die leven geeft, die toekomst opent,

die zovele anderen bezielen kan.

Op Goede Vrijdag is Pasen.. en Pinksteren al meegegeven,

alleen.... we zien het nog niet !

Lied: Wij die met eigen ogen, de aarde zien verscheurd.

Inleiding

Pax Christi maakte deel uit van een theater-activistenteam dat in 2014 naar de Maidan-protesten trok. Oksana was één van de mensen die het project coördineerden en mee actie-voorstellingen creëerden.

SLIDE 2

In februari 2014 ontstond op het Maidan Nezalezhnosti (Maidan Neezelesjnosti) of het Onafhankelijkheidsplein een opstand.

Deze opstand was gericht tegen het abrupte einde in 2013 van de toenadering van Oekraïne tot de Europese Unie.

Ook tegen de oorzaak hiervan: de inmenging of zeg maar poging tot overname van Rusland.

Uiteraard was het protest ook gericht tegen de corruptie van het beleid en de gewelddadige aanpak van eenieder die zijn stem wilde laten horen tegen dit beleid.

Oksana schrijft op facebook over de gebeurtenissen in haar land.

Haar verhaal neemt je mee op haar vlucht naar veiliger oorden.

Haar dilemma's en haar emoties.

Ze eindigt met een oproep, als 'vluchteling' voor vluchtelingen.

De zwart-wit foto's zijn van Nataliia Vainilovych.

Nataliia maakt deel uit van een terugspeeltheatergroep in Oekraïne en nam ook deel aan de workshops in 2014.

Ze besliste om foto's te nemen van de oorlog, als de veiligheid het toelaat.

Al deze foto's zijn genomen in Kiev, waar ze momenteel nog steeds verblijft.

Bij haar foto's heeft ze ook oog voor de dieren.

Nog even dit: terugspeeltheater is een vorm van theater gebaseerd op de persoonlijke ervaringen uit het publiek.

Dat kan om alledaagse gebeurtenissen gaan, maar ook om grote levensverhalen.

Het is improvisatietheater waarbij alle scènes ter plekke ontstaan.

De spelleider nodigt het publiek uit persoonlijke ervaringen te vertellen.

De acteurs en muzikanten brengen het direct in beeld en gebruiken daarbij uiteenlopende spelvormen.

Terugspeeltheater verbindt.

Samen kijken naar teruggespeelde verhalen geeft (h)erkenning, begrip en onderlinge openheid.

Vertellers zien hun eigen gedrag en dat van anderen vanuit een nieuw perspectief.

Terugspeeltheater maakt zichtbaar wat mensen bezighoudt.

Abstracte thema's worden concreet, gevoelige onderwerpen bespreekbaar.

Hetzelfde als wat wij hier met onze samenkomsten proberen te beogen: bespreken, doorvoelen, een nieuw perspectief aanreiken en dit in verbinding met elkaar.

Op de slide zie je de woorden van Natalia : "Blijven of weggaan, elke keuze is een goede keuze. Elke mens heeft een andere context en een ander neurosysteem."

Eerste statie: SLIDE 3

Hallo iedereen. Ik weet dat velen van jullie gevraagd hebben, hoe het met me gaat, aangezien ik de laatste 24 uur niets gepost heb.

Ik ben nu in veiligheid en zelfs uitgerust.

Ik ben in Roemenië, opgevangen door lieve vrienden,

in een warm huis en heb zelfs een warme douche genomen (de eerste in 4 dagen!).

Ik kan weer contact maken nu.

Ik heb geen update gepost omdat

- 1) ik het te druk had om mezelf bijeen te rapen na 36 uur onderweg te zijn geweest
- 2) ik het te druk had met het uitzoeken van migratiewetten om een vriend te helpen die met me meegekomen is
- 3) ik mijn schuldgevoel voor mijn keuze om te vertrekken heb proberen bestrijden (met verschillende gradaties van succes).

Lied: Als alles Duister is, onsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft, een vuur dat nooit meer dooft:

Tweede statie: SLIDE 4

En toen herinnerde ik me dat ik er goed in ben om mezelf en mijn realiteit te observeren, erover na te denken en te schrijven, en dit met de wereld te delen.

Alles - het goede, en het lelijke.

Dus dat is wat ik zal proberen te blijven doen.

Het lijkt belangrijk op dit moment. **SLIDE 5**

Dus, luister goed.

Ik zal jullie nu vertellen hoe het voelt om binnen enkele uren een vluchteling te zijn.

Noteer het en kijk of het één van uw stereotypen of veronderstellingen doorbreekt (ik hoop van wel).

Ik beschouw mezelf natuurlijk nog steeds niet als 'een vluchteling'.

Ik ben 'gewoon de grens met de EU overgestoken om een beetje veilig te zijn',

en aangezien we een visumvrije regeling met de EU hebben,

kan ik hier 90 dagen zijn zonder extra papierwerk.

Maar laten we eerlijk zijn: ik ben hier niet op vakantie of op bezoek bij een vriend.

Ik ben gevlucht voor een verdorpe oorlog in mijn land.

Wat maakt dat van mij? Ik weet het niet en het kan me ook niet schelen.

Ik wil wel met jullie delen wat ik voelde, zag en dacht op deze reis.

Maak het je gemakkelijk, het gaat een lang bericht worden deze keer.

Lied: Licht dat terugkomt, hoop die niet sterven wil vrede die bij ons blijft

Derde statie: SLIDE 6

Allereerst - de beslissing om in Roemenië te belanden was helemaal geen plan.

Wil je weten hoe het allemaal gebeurde?

We werden wakker op vrijdag, na een nacht in een bunker,

en probeerden een beslissing te nemen over wat we nu zouden doen.

Onze keuzes waren:

- 1) terug naar huis gaan (en het risico lopen om beschoten te worden);
- 2) in de bunker blijven voor... hoelang? Slapen op de grond, dagenlang warme noedels en

chips eten

3) proberen om het treinstation te bereiken
en op een trein te stappen naar ergens buiten Kiev.

SLIDE 7

We kozen voor 3),

hoewel de sirenes in Kiev tegelijkertijd afgingen
en mensen werd aangeraden te blijven zitten.

We waren al in een metro/schuilkelder (handig!) dus we namen gewoon de volgende trein
en vertrokken ...

Lied: Als alles Duister is, onsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft, een vuur dat
nooit meer dooft:

Vierde statie: SLIDE 8

In het station zagen we veel treinen alle kanten op gaan,
die naar het westen vulden zich tot de nok toe met mensen.

Ze begonnen mensen binnen te laten zonder kaartje.

Mensen stonden, zaten, hurkten in de trein.

Er was geen plaats meer voor ons.

We probeerden een andere trein te nemen

naar een stad in het noordwesten van Oekraïne waar ik familie en vrienden heb
(Let op, het is een belangrijke factor, ik kom er in mijn volgende bericht op terug.)

Ik had een kaartje, maar mijn drie vrienden niet.

Ik stapte in en vroeg of zij ook mochten instappen.

Al snel waren we allemaal binnen (en zaten we zelfs!).

15 minuten later vertrokken we.

Toen de trein in beweging kwam, keek ik op naar mijn vrienden en zei:

"We hebben het gehaald! We vertrekken!"

De trein zat vol met mensen die, daar ben ik zeker van, hetzelfde gevoel hadden.

Aan hun tassen te zien, kinderwagens, draagzakken voor huisdieren, grote koffers,
ging niemand een weekendje weg om zijn tante te zien.

Ze waren allemaal uit een aangevallen stad weggevlucht.

Damla speelt

Vijfde statie: SLIDE 9

Toen de trein vertrok, probeerden we te beslissen waar we konden uitstappen
en de nacht doorbrengen.

We hadden letterlijk geen plan.

We hadden 8 uur om het uit te zoeken.

Het idee was om gewoon uit Kiev te komen en ergens veilig te landen en dan onze
volgende stappen uit te zoeken. We pleegden telefoontjes en zonden berichten naar
vrienden. We probeerden om een huis te vinden in één van de steden langs de route. We
kregen snel antwoord en wisten dat we overal welkom zouden zijn. Maar we hoorden ook
dat Khmelnitsky en Vinnytsa, twee van de steden die we overwogen aan te doen, de
volgende nacht aangevallen zouden worden. Het voelde alsof we aan de oorlog
ontsnaptten, maar die achtervolgde ons en we kwamen hem overal zelfs weer tegen. Geen
plaats voelde veilig genoeg om te "landen".

Lied: Als alles Duister is, onsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft, een vuur dat

nooit meer dooft:

Zesde statie: SLIDE 10

Spontaan kwam er een voorstel om uit de trein te stappen en een taxi te nemen naar een stad aan de grens met Roemenië en daar te slapen. Chernivtsi. Blijkbaar was het daar veiliger. We belden een chauffeur en bevestigden de prijs: 100 dollar voor een rit van 2 uur. Minstens het dubbele van de gebruikelijke prijs. We gingen akkoord. Dat was redelijk, want tegen de tijd dat we in de auto stapten was het middernacht, de regio was afgesloten en geen enkele andere chauffeur zou ons willen brengen.

Lied: Licht dat terugkomt, hoop die niet sterven wil vrede die bij ons blijft

Zevende statie: SLIDE 11

Zodra we ingestapt waren, zette de chauffeur zijn GPS aan en vertelde ons dat er een file van 70 km voor ons lag. We waren niet de enigen die naar Chernivtsi (of verder) probeerden te komen, denk ik. Een lange en slapeloze nacht lag voor ons. En ook een lange dag. Een paar uur voordat we in die taxi stapten, kwamen we er ook achter dat iemand bereid was om ons aan de Roemeense grens op te wachten, als we daar zouden geraken. Een activist die ons zou onderbrengen, onderdak regelen en in al onze basisbehoeften zou voorzien. We moesten daar, in die trein, beslissen of we vanavond naar Roemenië gingen. Of dat sommigen van ons gingen, en anderen niet. En waarom. Een paar uur die zouden kunnen bepalen hoe onze nabije toekomst eruit zal zien. Een beslissing die genomen moet worden terwijl de trein nog rijdt.

Damla speelt

Achtste statie: SLIDE 12

Ik opende mijn dagboek voor het eerst in dagen en schreef een paar regels. Hier is er een van:

"Wat als ik nooit meer terug kan naar Kiev? Naar Donbas? Naar Oekraïne? Ben ik klaar om voor altijd weg te gaan?"

Mijn mede-Oekraïners zouden zeggen als ze dit lezen: wees niet pessimistisch, geloof in ons leger. We vechten terug! En dat doen we verdomme, het is waar!! Maar als iemand die de laatste 7 jaar heeft gewerkt met de intern ontheemden* (Internally Displaced People) in Oekraïne, en iemand wiens familie is getroffen door de oorlog in het oosten van Oekraïne, heb ik te veel verhalen gehoord van mensen die hun huis "slechts voor een week" verlieten, en nooit meer terugkwamen, omdat het niet veilig was.

SLIDE 13

*voor degenen die vragen "ontheemd van wat?" en die denken dat dit de eerste aanval van Rusland op Oekraïne is, doe alsjeblieft je huiswerk. De oorlog is al sinds 2014 aan de gang in het oosten van Oekraïne en met annexatie van de Krim. Dit zorgde voor al bijna 2 miljoen intern ontheemden en meer dan 14000 doden. Nu is slechts een nieuwe wending, maar NIET het begin. Dit is een al minstens 8 jaar durende oorlog.

Lied: Als alles Duister is, onsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft, een vuur dat nooit meer dooft:

Negende statie: SLIDE 14

Ik hoorde de woorden van mijn ontheemde vrienden en activisten en ik moest een moeilijke keuze maken: Oekraïne voorlopig verlaten in de hoop snel terug te komen, of hier blijven in een relatief veilige regio om te helpen. (en er is heel veel werk te doen!) Ik herinner me niet alle "pro's" en "con's" die ik op dat moment in mijn hoofd had. Ik herinner me wel dat ik mezelf deze vraag stelde: "Wat gebeurt er met mijn ouders? En mijn zus? Ben ik een slechte zus/dochter?"

Lied: Licht dat terugkomt, hoop die niet sterven wil vrede die bij ons blijft

Tiende statie: SLIDE 15

Ziet u, een 'goede dochter' zou alles doen om haar familie te evacueren, maar volgens mij besliste ik alleen voor mezelf. Mijn ouders wonen in het oosten van Oekraïne, op slechts 50 km van de grens met de zogenaamde Donetsk-republiek in het Oosten in handen van de Russische rebellen. De laatste paar weken (nee, wacht, de laatste 8 jaar!) maakte ik me zorgen om hun veiligheid. Als Poetin zou toeslaan, dachten we, zou hij dat in het oosten doen, via zijn proxy-"republieken". En dat deed hij, maar niet alleen. Dus mijn ouders realiseerden zich snel genoeg dat ze elders niet veel veiliger zouden zijn. Plus, mijn 84-jarige oma woont bij hen. Dus, tot mijn grote bezorgdheid, bleven ze daar. En ze zijn er nog steeds. En mijn zorgen gaan niet weg. Ik heb geluk dat ik ze in januari zag, en we hadden een geweldige tijd samen. Was dat de laatste keer...?

Damla speelt

Elfde statie: SLIDE 16

En dan, is er mijn jongere zus die vastzit in Kiev. Toen het allemaal begon, zaten we in tegenovergestelde delen van de stad. Het was moeilijk om weer bij elkaar te komen. Ze was niet overtuigd van mijn uitnodiging om een trein te nemen naar nergens. Ze hoopte dat alles snel weer goed zou komen. Nu brengt ze haar derde nacht op rij door in de badkamer van een appartement in de buitenwijken van Kiev. Ze beeft bij elk geluid en is bang om het huis te verlaten. De stad zit sowieso op slot door hevige beschietingen van burgerwijken, schiet- en plunderpartijen op straat en constante luchtsirenes. De mensen zitten vast en kunnen niet weg, ook al zouden ze dat willen. Velen (!) sluiten zich aan bij het zelfgeorganiseerde gewapende verzet, gaan helpen in voedsel- en medische bevoorradingscentra, enz. Oekraïners weten hoe ze zich moeten organiseren! Maar ook vele (!) anderen zitten thuis vast en vrezen voor hun leven. Ze zouden een kans moeten hebben om te vertrekken. Maar die hebben ze niet.

Lied: Licht dat terugkomt, hoop die niet sterven wil vrede die bij ons blijft

Twaalfde statie: SLIDE 17

Met al deze gedachten zat ik in de taxi die ons naar de Roemeense grens bracht. Ik sms'te mijn vrienden: "Ik wil hier blijven. Ik voel me slecht om te vertrekken". Velen antwoordden dat mijn veiligheid op de eerste plaats moest komen, en ik geloofde hen. In één bericht stond: "Zoveel mensen zullen boos op je zijn als je sterft". Dat gaf de doorslag. Ik hou er niet van om mensen waar ik van hou boos te maken. Ik stapte uit de auto en ging te voet naar de grens. We hadden nog een lange weg voor de boeg, maar daar schrijf ik later wel over. Grenzen, papieren en migratieregels verdienen een aparte post.

Lied: Als alles Duister is, onsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft, een vuur dat

nooit meer dooft:

Dertiende statie: SLIDE 18

Je hebt inmiddels misschien wel gemerkt dat ik probeer te letten op details, op emoties en nuance. Ik wil deze lange tekst eindigen met een anekdote van die avond in de taxi. Toen we instapten, zette de chauffeur muziek op. Het was slechte jaren '90 pop, in het Russisch om precies te zijn. We keken elkaar aan maar zeiden eerst niets, maar al snel voelde het als een belediging voor onze oren. Ik vroeg hem of hij het uit wilde zetten of de zender wilde veranderen. Hij antwoordde: als je wilt, kun je je eigen muziek opzetten. Ik heb Bluetooth.

Lied:Licht dat terugkomt, hoop die niet sterven wil vrede die bij ons blijft

Veertiende statie:

Dat was een cadeau dat ik niet had verwacht. Ik bladerde door mijn afspeellijst en koos... Joni Mitchell. Haar album kalmeerde me tijdens het lezen of schrijven van academische papers, en ik wilde me dat gevoel herinneren. **SLIDE 19**

Raad eens welk liedje begon te spelen?

Ik zal een paar zinnen met je delen, en ik nodig je uit om het vandaag op te zetten als je met me mee wilt doen.

Terwijl dit lied speelt, steken we de laatste kaars aan.

-----((HERMIEN laat ofwel via de link het clipje passeren of **SLIDE 19 blijft staan**)

Tears and fears and feeling proud

To say, "I love you" right out loud

Dreams and schemes and circus crowds

I've looked at life that way

Oh, but now old friends they're acting strange

And they shake their heads and they tell me that I've changed

Well something's lost, but something's gained

In living every day

I've looked at life from both sides now

From win and lose and still somehow

It's life's illusions I recall

I really don't know life at all

(Joni Mitchell – Both Sides Now)

Slotbeschouwing: SLIDE 20

Tot twee dagen geleden kende ik het leven helemaal niet van deze kant. Ik heb gewerkt met mensen die een oorlog ontvluchtten. Ik heb ontheemding bestudeerd en erover geschreven. En nu leef ik het. Ik hoop dat je in mijn post leest hoe complex deze keuze is om naar het buitenland te gaan als je land in brand staat. Ik hoop dat je door mijn ogen ziet hoe spontaan deze keuze vaak is, en hoe verdomd moeilijk. Hoe het nooit alleen om mezelf gaat - maar ook om mijn gemeenschap en dierbaren. Hoe elke stap gezet wordt met de gedachte "Verdien ik het om te leven? En zij? Hoe kan ik helpen?" en soms is naar een veilige plek gaan de beste manier om te helpen. Dat is wat ik van plan ben te doen als ik gesetteld ben, zolang ik hier ben. Ik ontken niet dat ik misschien heel snel terug zal willen gaan, en dat zal ik ook doen. Maar voor nu hoop ik dat u in mijn verhaal leest wat u moet lezen om nooit, nooit haat of ongenoegen te uiten over "die vluchtelingen die naar ons huis komen". Geloof me, ik heb mijn eigen huis, en ik wil terug gaan. Maar ik kan het niet.

Laten we afspreken dat we het leven misschien helemaal niet kennen. Laten we onze harten en geesten openen, luisteren en menselijk blijven. Dat hebben we nu allemaal nodig. Niet alleen in Oekraïne.

Geen oproep tot actie deze keer. Maar een oproep tot reflectie.

Knuffels.

PS: nee, wacht! Eén oproep tot actie: steun alsjeblieft vluchtelingen waar je ook bent. Oekraïners of anderen. Ik weet zeker dat je weet wat je moet doen.

Ten afscheid zingen we: SLIDE 21

Stem als een zee van mensen

Een behouden nacht in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Je mag nog even blijven genieten van de muziek van Damla die we van harte danken om onze viering hier te komen opluisteren.

Damla speelt

Wij, de Tartaren, zijn theatermakers die door het leven zijn gedeseemd.

We verzamelen ons materiaal op de pechstrook van de samenleving, terwijl daarnaast het jachtige leven voortraast. Steeds meer, steeds sneller. Wij houden halt. **Stiekem willen we de wereld een geweten schoppen, van onderuit. □ We leggen ons hart bloot en proberen andere harten te verwarmen. En soms te verontrusten.**

Goesting, dat is wat ons drijft. De drang om iets te creëren wat beklijft.

Samen met professionele makers zoeken we de schoonheid in het onvolmaakte.

We maken geen gladgestreken voorstellingen, maar onze kracht zit in de naturel.

Steeds puur en breekbaar zijn we, van hier maar ook van overal,

een feest voor de spelers en een spiegel voor de kijkers.

Wij zijn Tartaren. Wij houden de vinger aan de pols.

Wij kruipen met onze producties onder uw vel.

(Wim Oris, artistiek coördinator Cie Tartaren)

Cie Tartaren is een sociaal-artistiek gezelschap dat vanuit **cocreatie** met kwetsbare en professionele makers **kwalitatieve theateervoorstellingen** maakt, spreidt en hierover in gesprek gaat met een divers publiek. Cie Tartaren deelt haar expertise rond **participatief** werken met de sector. Via haar werk en werking bouwt de Cie actief mee aan een volwaardige plek voor sociaal-artistieke kunst in het veld. Cie Tartaren gelooft in het artistieke en maatschappelijke belang van **de schoonheid van het onvolmaakte**. De Cie ziet een grote noodzaak en opportuniteit in **de verbinding tussen kunst en de samenleving**. Met haar werking wil Cie Tartaren **ruimte geven** aan stemmen die te weinig gehoord worden, een andere invalshoek tonen op artistieke creaties en de toegankelijkheid van kunst voor iedereen stimuleren.

"omdat ik in haar muziek de mengeling van droefenis en vreugde vervlochten zie, vond ik